

A MENINGER

KRONIKK OG DEBATT

Ⓜ Språket vårt

Per Egil Hegge

Per Egil Hegge er tidligere redaktør i Aftenposten og forfatter av flere bøker, blant annet om språk.

per.egil.hegge@aftenposten.no

Livene våre

En gammel travet i dag: Ofte og oftere forekommer det at liv brukes i flertall, som i «det har vært store forandringer i livene våre i det siste».

Dette er en direkte import fra engelsk (our lives), men på norsk klirrer det fremdeles mer riktig i de fleste ører å holde seg til entall: «Vi må endre noen detaljer i måten vi lever vårt liv på.»

Blant fornyerne finner vi den anonyme forfatteren av denne setningen i en nekrolog på VGs nettutgave 2. juli: «Ikke verst, men også for han tok livene slutt.»

Det var tale om en amerikansk skuespiller som hadde lånt stemme til en lang rekke tegne- eller animasjonsfilmfigurer, men uansett hadde avdøde neppe mer enn det ene livet.

For ordens skyld: I radikalt bokmål er det tillatt med objektsformen «han» (for han), men i Aftenposten skal vi bruke ham.

På den nynorske siden sluttet Hardanger Folkeblad seg til nyskaperne med denne setningen 22. mai: «Under DDR hadde Hildegard og familien liva sine i den vesle landsbyen.» Det er minst like bra, i alle fall etter min mening, å si at «dei hadde livet sitt i den vesle landsbyen.»

Blant dem som ofte bruker «våre liv», altså flertall, i sine offisielle taler, er kong Harald, så det er ikke sikkert det er mulig å avskrive dette som et ungdomsfenomen. Ungdomsfenomener skal man for øvrig ta litt mer alvorlig enn vi godt voksne ofte gjør; det er ikke utenkelig at de har fremtiden, og dessuten livet, for(an) seg.

Dessuten kan man si om en allsidig og aktiv person at «hun hadde flere liv: livet som mor og ektefelle, livet som banebrytende forsker og skribent, og livet som politiker». Det kan være verdt å huske at det er svært mange språklige spørsmål som mangler enkle svar. Det gjør dem ikke mindre viktige eller mindre interessante.

Og som katten: De blir seiglivet. Men uansett: Jeg klarer ikke helt å fordøye «også for ham tok livene slutt».

Helse. Persontilpasset kreftbehandling er det nye mantra innen onkologien. Men er det norske helsevesen organisert til å møte utfordringen?

Bør hver kreftpasient bli et eget forskningsprosjekt?

Kronikk

Ola Myklebost, professor, Oslo universitetssykehus, leder, Nasjonalt Kreftgenomikkonsortium
Per Eystein Lønning, professor, onkolog, Haukeland universitetssykehus
Bjørn Tore Gjertsen, professor, onkolog, Haukeland universitetssykehus
Ragnhild A. Lothe, professor, forskningssjef, Oslo universitetssykehus.

Kreftbehandlingen har i hovedsak vært organisert rundt hvilket organ svulsten kommer fra, bryst, tarm eller lunge, med økende inndeling i undergrupper.

Innen hver av disse gruppene har kreftlegene samarbeidet nasjonalt og utarbeidet retningslinjer som har gitt best mulig behandling etter tradisjonelle prinsipper. Men med stadig mer avansert utstyr og ny kunnskap om hva som har gått galt i svulsten, har kreftforskerne vist at svulster klassifisert som like, ofte har ulike kombinasjoner av biologiske mekanismer. Det utfordrer vår måte å utføre klinisk utprøvede behandling.

Tradisjonelt prøver vi ut en medisin på store randomiserte pasientgrupper og godkjenner behandlingen hvis den bedrer behandlingstilbudet eller livslengde til såpass mange pasienter at det kan forsvare kostnaden ved å behandle hele gruppen. Dette var rasjonelt ved bruk av konvensjonell cellegiftbehandling der man ikke hadde kunnskap som kunne forutsi hvilke pasienter som ville kunne ha nytte av den enkelte behandlingsform.

Bedre metoder

Når vi i dag inndeler en kreftform i ulike grupper, vet vi at hver gruppe igjen er satt sammen av undergrupper som med dagens diagnostikk er usynlige, men der noen av pasientene kan ha nytte av de nye biologisk målrettede behandlingene og andre ikke. De molekylærdiagnostiske metodene blir stadig bedre, og vil etter hvert mer presist kunne identifisere de riktige pasientene for hver behandling og unngå belastningene det medfører å få uvirksom

behandling. I dag prøves det i liten grad ut nye behandlinger i Norge, vi baserer oss på konklusjoner fra utlandet. Det å delta i utprøving kan i mange tilfeller bety bedre behandling for pasientene som deltar. Men fremfor alt er det helt nødvendig for å bygge norske fagmiljø som på en kritisk og riktig måte kan vurdere hvilke nye behandlinger som skal innføres i rutinen, og hvorledes man skal velge de rette pasientene for de nye behandlingene som kommer.

Med dagens harde økonomifokus i helseforetakene er det begrensede ressurser til fagutvikling. Forskning og fagutvikling koster; samtidig vil det på sikt også kunne gi besparelser, i det slik kunnskapsbygging vil medføre at man for en del pasientgrupper vil avslå bruk av kostbare medisiner med begrenset effekt. Og slike vurderinger må gjøres av fagpersonalet i norsk helsevesen, som må kunne foreta en kritisk vurdering av den informasjon legemiddelindustrien bringer frem.

Utprøvede behandling

Slik vi ser det, må helseforetakene sette av betydelig større midler og personellressurser reservert for utprøvede behandling og bygge opp forskningen i randsonen av dette. Vi må bygge den nødvendige infrastruktur for at slik utprøvede behandling ivaretas i Norge samtidig som vi bevisst søker samarbeid med internasjonale nettverk.

Dersom det i noen tilfeller betyr at utprøvede behandling av høy kvalitet for sjeldne undergrupper av pasienter bør utføres i utlandet, er det en forutsetning at de norske kliniske miljøene med solid kompetanse på feltet vurderer indikasjon for henvisning til behandling i utlandet, slik at pasientene bare sendes til studier av høy kvalitet.

Det er også en forutsetning at kostnadene da faller innenfor de rammer man ellers setter, og det svært viktig at alle resultatene samles inn nasjonalt og bidrar til kunnskapsgrunnlaget for bedre kreftomsorg i fremtiden.

Det ligger en klar fare for utvikling av et todelt helsevesen dersom man i økende grad forsømmer disse tilbudene i det offentlige helsevesen og overlater bruk av nye medikamenter til private aktører. En finansieringsmulighet er også å bruke det foreslåtte fond for kreftmedisin, og det er mange eksempler på gode samarbeids-

prosjekter mellom forskere og industrien innen klinisk utprøving.

På tvers av kreftformer

Norge har av flere grunner gode muligheter for å lykkes med dette. For målrettet behandling gjelder at mange medikamenter virker på undergrupper innen flere kreftformer. Innen norsk kreftbehandling er det etablert nasjonale styringsgrupper som vedtar behandlingsanbefalinger innen hver kreftform. Nettopp disse gruppene, som er nasjonalt sammensatt, vil og kunne danne utgangspunkt for de nettverk vi vil trenge for utprøvede behandling også på tvers av kreftformer, slik det allerede er etablert innen forskning (se kreftgenomikk.no). Den nye, høyoppløselige molekylærdiagnostikken krever omfattende infrastruktur og kompetanse, og kostbart utstyr med kort levetid. Gjennom samarbeid mellom nasjonale forskningsnettverk og de kliniske nasjonale samarbeidsgruppene, ligger alt til rette for en felles satsing innen norsk kreftomsorg og dermed det best mulige tilbud til pasientene.

Samme tilbud uansett bosted

Helsedirektoratet utreder nå hvordan persontilpasset medisin skal få innpass i klinikkene. Innen dette feltet er kreftpasienter den største gruppen, den er økende, og den som pr. i dag har mest å vinne ved persontilpassede behandlingsstrategier. Pasientene vil svært gjerne delta i utprøvinger, selvsagt med håp om å bli frisk, men også ut fra altruisme for å bidra til bedre behandling i fremtiden. Helt avgjørende for å lykkes er tverrfaglig, nasjonal samhandling med fagmiljøene i alle helseregioner, slik at pasientene får samme tilbud uansett bosted.

Forfatterne er tilknyttet kreftsatsing.no og kreftgenomikk.no

Helseforetakene bør sette av betydelig større midler og personellressurser reservert for utprøvede behandling og bygge opp forskningen i randsonen av dette

Debattredaktør:

Erik Tornes

Post: Aftenposten, Debattredaksjonen, Postboks 1, 0051 Oslo

KRONIKK

E-post: kronikk@aftenposten.no
Maks. 6000 tegn inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

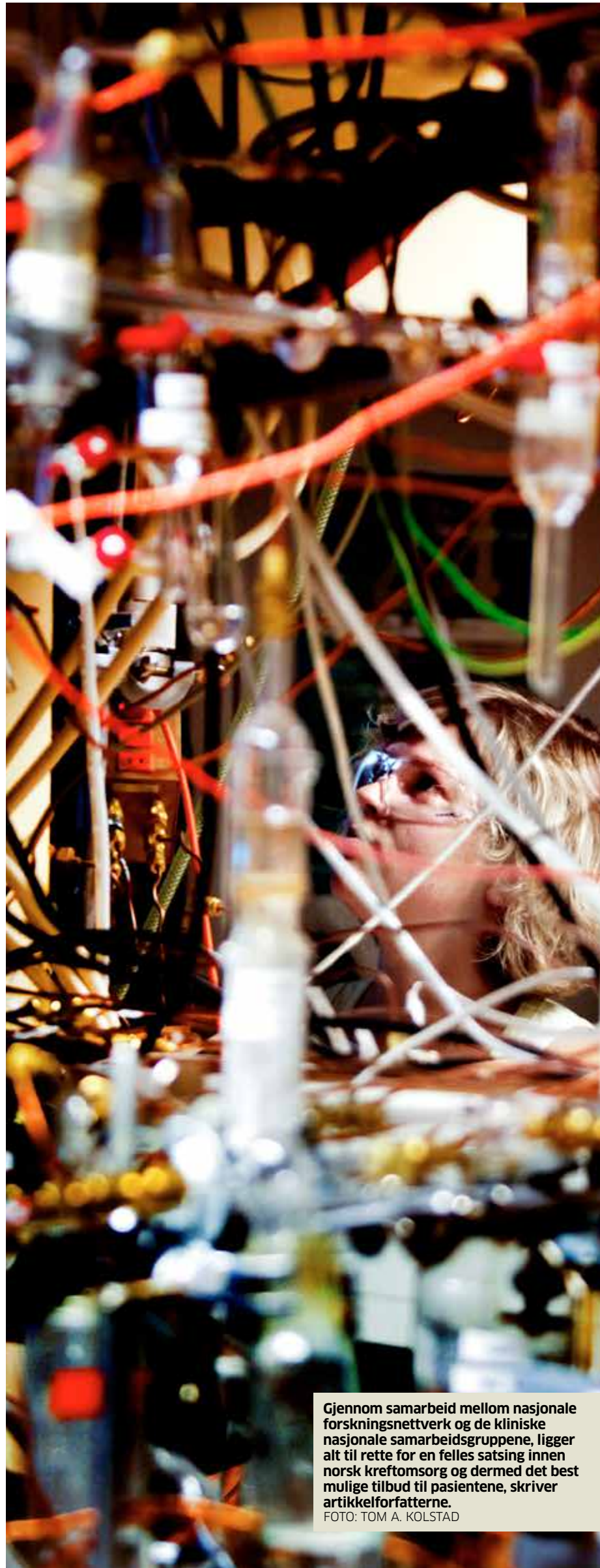
DEBATT

E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: Maks 3000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto.
Kortinnlegg: 400-1500 tegn.

Kronikker/debattinnlegg på nett:

aftenposten.no/meninger

• Aftenposten returnerer ikke artikler som blir sendt på papir.

Gjennom samarbeid mellom nasjonale forskningsnettverk og de kliniske nasjonale samarbeidsgruppene, ligger alt til rette for en felles satsing innen norsk kreftomsorg og dermed det best mulige tilbud til pasientene, skriver artikkelforfatterne.
FOTO: TOM A. KOLSTAD

Akademia. Regjeringen har lagt høring av endringer i universitets- og høyskoleloven til sommerferien - med korte svarfrister.

Snikhøringer

Debatt

Kristian Gundersen
vitenskapelig styrerepresentant, Universitetet i Oslo

Det norske demokratiet er basert på åpenhet og tillit, og et viktig prinsipp er at forslag skal begrunnes ikke bare fremmes. Politisk lureri og knep burde ikke bli en del av det norske demokratiet.

I sommer er Solberg-regjeringen blitt kritisert for å ha lagt høring av viktige lovforslag til sommerferien med korte svarfrister. Implikasjonen er at den med dette kan lure gjennom lovforslagene uten brysomme protester.

Departementet er på ferie

Et av forslagene er et høringsnotat om endringer i universitets- og høyskoleloven datert 26. juni, med svarfrist i 15. august. Den korte fristen er i strid med utredningsinstruksen, og folk som vil ha kommentarer til forslaget blir fortalt at departementet er på ferie og ikke vil forstyrres. Det som gjør det ekstra ille, er at notatet inneholder nye hittil ukjente elementer som ikke er begrunnet eller omtalt. Man må finlese den gamle og nye lovteksten for å skjønne hva forslaget innebærer. Dette er snikete, og det er ekstra ille at det kommer fra Kunnskapsdepartementet og fra en statsråd som ellers liker å delta i intellektuell debatt.

Lovforslagets kjerne er at man som hovedmodell vil gå bort fra at rektor skal velges av universitetssamfunnet og lede styret. Rektor skal nå ansettes som en vanlig direktør, og styrelederen oppnevnes av departementet. I løpet av pinsen ble det samlet 2600 underskrifter mot denne ideen. Likevel ble ordningen støttet også av noen få professorer. Professorene argumenterte med at de ansatte fremdeles var

ganske brukbart representert i styret, med 5 av 11 representanter. Disse kollegene blir nok tatt på sengen nå, for uten å begrunne det i notatet har man på finurlig vis fjernet en av de vitenskapelig representantene. Man kommer da ned på 36 prosent representasjon for de ansatte totalt, lavere enn det man har for eksempel har i aksjeselskapet Yara.

De ansatte marginaliseres

Lovforslaget åpner dessuten for at de ansattes representasjon kan reduseres ytterligere med simpelt styrefler-tall. Det vil være nok med at for eksempel én villfarene student sammen med de fem departementsrepresentantene endrer styresammensetningen slik at de ansatte marginaliseres helt. Denne sammensetning kan så sementeres for all fremtid av det nye styreflertallet. I motsetning til det som gjelder for allmennaksjeselskaper, har ikke lovforslaget noen klart definert nedre grense for de ansattes representasjon.

De vitenskapelig ansatte alene hadde styreflertall gjennom hele universitetets historie frem til 2003, og dette har vært ganske vanlig for velfungerende universiteter internasjonalt. Det er derfor oppsiktsvekkende at Kunnskapsdepartementet ønsker at de ansatte nå ikke engang skal sikres et vanlig bedriftsdemokrati. Hva galt har vi gjort?

Balansen mellom ledelse og frihet bør være annerledes ved universiteter enn i annen virksomhet, og internasjonalt finnes det mange ulike og komplekse styringsmodeller for å sikre dette. Kløner man det til med et lettjøpt forslag som dette, kan man lett ødelegge en institusjonstype som har vist en enorm evne til å overleve gjennom 800 år.

For Norge bør Stortinget kreve en bredere gjennomgang av hele problemkomplekset før man støtter et lite gjennomtenkt forslaget som forsøkes innført under bordet, og uten begrunnelse.

NSB prioriterer reisende i Asker og Bærum

Debatten går om hvorfor reisetid med tog fortsatt er så lang etter at det er sprøytet hundrevis av millioner inn i jernbanen de siste år. En sammenligning mellom Dovre- og Vestfoldbanen viser at det kanskje er NSBs egne prioriteringer som er årsaken.

Hvis vi sammenligner med 1973 så brukte morgentog fra Hamar 1 time 40 minutter til Oslo, i dag 1 time 23. (Tog 342 og 306) Gjennomsnittsfart er økt fra 76 til 90 km/h.
Fra min by Holmestrand til Oslo V/

Nationaltheatret er tilsvarende tall 61 og 58 minutter, gjennomsnittsfart 72 og 76. (Tog 800 og 806).

Hvis NSB ønsket, kunne togene fra Vestfold kjørt mye raskere til Oslo. I 1973 stoppet de bare i Drammen og Asker, nå stopper de i Sande, Drammen, Asker, Sandvika, Lysaker og Skøyen fordi NSB har valgt å prioritere kunder i Asker og Bærum. Det er årsaken.

Kjell Navestad
Holmestrand